

CYNGOR

(CANOLFAN DDINESIG PORT TALBOT)

Aelodau sy'n Bresennol:

Dydd Mercher, 26 Chwefror 2020

Y Maer: Councillor S.Jones

Y Dirprwy Faer Councillor J.Warman

Cynghorwyr: A.R.Aubrey, S.Bamsey, C.Clement-Williams, M.Crowley, S.apDafydd, A.P.H.Davies, N.J.E.Davies, O.S.Davies, R.Davies, C.Edwards, J.Evans, C.Galsworthy, W.F.Griffiths, J.Hale, S.Harris, M.Harvey, N.T.Hunt, S.K.Hunt, J.Hurley, C.James, C.J.Jones, D.Jones, J.Jones, L.Jones, D.Keogh, S.A.Knoyle, E.V.Latham, A.R.Lockyer, A.McGrath, J.Miller, S.Miller, R.Mizen, J.D.Morgan, S.Paddison, S.M.Penry, M.Protheroe, S.Pursey, P.A.Rees, S.H.Reynolds, A.J.Richards, P.D.Richards, M.Spooner, R.L.Taylor, D.Whitelock, C.Williams, A.Wingrave, R.W.Wood a/ac A.N.Woolcock

Swyddogion sy'n Bresennol: S.Phillips, A.Evans, A.Jarrett, C.Griffiths, S.Brennan, C.Furlow-Harris and A.Manchipp

Cynrychiolwyr o'r Gwasanaeth Cyfieithu: Cyflwyno

1. **CYHOEDDIADAU'R MAER.**

Croesawodd y Maer y Cynghorydd Mike Harvey yn ôl i'r Cyngor ar ôl ei brofedigaeth ddiweddar.

Yn dilyn y difrod a'r llifogydd a achoswyd yn ddiweddar gan Storm Dennis, diolchodd Aelodau'r Cyngor i staff yr awdurdod a staff asiantaethau partner am eu gwaith caled i leihau'r tarfu a'r difrod. Mynegodd yr aelodau bryder hefyd ynghylch y bobl hynny yr oedd y storm wedi effeithio arnynt.

2. **DATGANIADAU O FUDD**

Gwnaeth yr aelodau canlynol ddatganiadau o fudd ar ddechrau'r cyfarfod:

Y Cyngorydd M Harvey Parthed Eitem 3 ar yr Agenda - cyflwyniad Comisiynydd yr Heddlu a Throseddu a'r Prif Gwnstabl gan ei fod yn cael ei gyflogi gan Heddlu De Cymru, a chadarnhaodd fod ganddo hawl i siarad a phleidleisio arno.

Y Cyngorydd J Miller Parthed Eitem 3 ar yr Agenda – cyflwyniad Comisiynydd yr Heddlu a Throseddu a'r Prif Gwnstabl gan ei fod yn aelod o Banel Gorllewin y Cynllun Ymweld â'r Ddalfa a chadarnhaodd fod ganddo hawl i siarad a phleidleisio arno.

3. **DERBYN CYFLWYNIADAU GAN Y COMISIYNYDD HEDDLU A THROSEDDU A PHRIF GWNSTABL HEDDLU DE CYMRU**

Croesawodd y Maer Alun Michael, Comisiynydd yr Heddlu a Throseddu, Matt Jukes, y Prif Gwnstabl a Gareth Morgan, yr Uwch-arolygydd i'r cyfarfod blynyddol â'r cyngor.

Derbyniodd yr Aelodau gyflwyniad gan Mr Michael ar ehangu plismona yn y gymdogaeth i dargedu ymyrryd yn gynnar ac atal. Byddai swyddogion ychwanegol yn cael eu recriwtio yn dilyn y cyhoeddiad diweddar, gan y prif weinidog, am adnoddau ychwanegol. Fodd bynnag, nodwyd na fyddai hyn yn digwydd ar unwaith gan y byddai'n cymryd amser i hyfforddi'r swyddogion heddlu newydd. Ni fyddai unrhyw adnoddau ychwanegol i dalu am bensiynau etc., a chytunwyd ar gynnydd o 5.9% yn eu praesept.

Mewn perthynas â VAWSVDA, roedd staff meddygon teulu wedi'u hyfforddi i nodi tystiolaeth o drais domestig etc., ac o ganlyniad roedd nifer yr achosion wedi cynyddu. Nodwyd bod Comisiynydd yr Heddlu a Throseddu wedi darparu arian ychwanegol i dalu am hyn am gyfnod cychwynol o chwe mis ac y byddai'r Bwrdd Iechyd yn gyfrifol am y costau wedi hynny.

Dosbarthwyd taflen i aelodau yn ystod y cyfarfod a oedd yn hyrwyddo'r prosiect DRIVE sy'n dangos 'ymagwedd flaengar at gyflawnwyr cam-drin domestig difrifol', a fyddai'n cael ei gyflwyno ledled y rhanbarth. Hefyd, dosbarthwyd dyfyniad o *The Times*, wedi'i ddyddio 16 Medi 2019, yn canmol y gwaith yn ne Cymru hefyd.

Yna, anerchodd y Prif Gwnstabl y cyngor a dywedodd fod perthynas gadarnhaol iawn rhwng yr heddlu a'r awdurdod, yn enwedig y tîm diogelwch cymunedol, y cyfarwyddwyr corfforaethol ac aelod y cabinet. Dywedodd fod trosiant uchel o swyddogion Cymorth Cymunedol yr Heddlu gan eu bod wedyn yn dod yn swyddogion yr heddlu.

Nodwyd nad oedd 8 o bob 10 galwad a dderbyniwyd gan yr heddlu yn ymwneud â throsteddu ac y gallent fod yn ymwneud ag unrhyw beth, o faterion gofal cymdeithasol i faterion iechyd meddwl. Roedd nyrsys seiciatrig cymunedol bellach wedi'u lleoli yn yr ystafell reoli er mwyn ceisio lleihau nifer yr achosion gwarchodaeth.

Gweithiodd Cymorth i Ferched Cymru gyda'r heddlu hefyd ynghylch materion VAWSVDA ac roedd yn braf nodi mai Heddlu De Cymru oedd â'r gyfradd ganlyniadau orau o ran erlyn troseddwr.

Mewn perthynas â throsteddau cylllell a Llinellau Sirol dyrannwyd llawer o adnoddau i fynd i'r afael â'r materion hyn gan fod y trais mwyaf difrifol yn gysylltiedig â chyffuriau. Mynegwyd pryder bod Abertawe'n ail yn y tabl sy'n ymwneud â marwolaethau sy'n gysylltiedig â chyffuriau, gyda Chastell-nedd Port Talbot yn 3^{ydd}. Fodd bynnag, roedd nifer y troseddau, megis lladradau, yn lleihau.

Yn dilyn y cyflwyniadau cododd yr aelodau'r materion canlynol:

- Codwyd gwaith y Grŵp Digwyddiadau Tyngedfennol (GDT) mewn perthynas â Llinellau Sirol a'r strategaeth blismona ehangach. Nododd yr Aelodau fod gwaith y Rhaglen Ymyrraeth Gyffuriau bellach yn cynnwys alcohol a'i bod wedi'i hehangu i gynnwys y rheini mewn carchardai ac ar ôl eu rhyddhau. Cafodd y GDT ei raddio'n ail yn nhabl y gynghrair. Byddai tri phrif faes yn cael eu targedu – cyflenwad, galw a gorfodi. Roedd gwaith yn mynd rhagddo i darfu ar y gadwyn gyflenwi, gan gynnwys defnyddio pobl ddi-amddiffyn i'w helpu i'w dosbarthu.
- Gofynnodd yr Aelodau sut y byddai'r Uned Lleihau Troseddau Treisgar a sefydlwyd yn ddiweddar yn effeithio ar droseddau

difrifol iawn a throsteddau treisgar. Ailddatganodd Mr Michael ei ymrwymiad i ymdrin â'r rhain a sefydlwyd strategaeth ar y cyd. Roedd angen i wasanaethau meddygon teulu, ysbytai ac ysgolion allu nodi risg bosib ac adrodd ar hyn.

- Gofynnodd yr Aelodau beth oedd yn cael ei wneud i liniaru'r cynnydd mewn seiber-droseddu a throsteddau sy'n cael eu galluogi gan systemau seiber, a nododd fod adnoddau ychwanegol wedi'u darparu gan yr heddlu, ond gallai hyn fod yn anodd gan fod rhai o'r tramgwyddwyr dramor. Bydd angen i unrhyw Strategaeth Cynhwysiad Digidol gynnwys elfen ddiogelwch ar gyfer pob grŵp oedran. Roedd gwaith yn mynd rhagddo gyda phrifysgolion i nodi'r datblygiadau sy'n cael eu gwneud yn y maes digidol a rhoddwyd Swyddogion Diogelu Ariannol ar waith. Cytunwyd y dylid rhoi pwysau ar ddarparu'r gwasanaethau i roi mesurau ar waith i leihau'r posibilrwydd o seiberfwlio a throsteddau sy'n cael eu galluogi gan systemau seiber. Dylid annog defnyddwyr i gyrchu'r gwasanaeth *Get Safe Online*.
- Gofynnodd yr Aelodau sut y byddai adnoddau'r heddlu'n newid dros y 12-18 mis nesaf, yng ngoleuni cyhoeddiad diweddar y Llywodraeth y byddai adnoddau'r heddlu'n cynyddu'n sylweddol. Mewn ymateb, nodwyd bod angen swyddogion ar yr heddlu a oedd yn barod yn weithredol ac yn cael effaith gadarnhaol ar amrywiaeth o fewn yr heddlu. Byddai'r dyraniad cyntaf o 136 o swyddogion ym mis Mawrth 2021. Nodwyd bod gan yr heddlu 4 prif faes sydd dan bwysau:
 - Swyddogion yr Heddlu
 - Swyddogion nad ydynt wedi'u gwarantu e.e. Swyddogion Cymorth Cymunedol yr Heddlu
 - Swyddogion cefn
 - Cerbydau ac adeiladau

ac mai'r maes cyntaf yn unig oedd yn cael sylw gan fod yr adnoddau ychwanegol wedi'u clustnodi. Y gobaith oedd y byddai'r llywodraeth yn cynnal adolygiad cynhwysfawr o wariant i fynd i'r afael â pheth o'r pwysau.

- Codwyd materion yn ymwneud â Brexit a gallu'r heddlu i gynnal cydbwysedd priodol rhwng mynd i'r afael ag unrhyw densiynau cymunedol sy'n deillio o hynny a galwadau eraill. Rhoddwyd sicrwydd y byddai plismona yn y gymdogaeth yn parhau ac y byddai'r cynnydd mewn eithafiaeth adain dde yn cael ei dargedu.

- Gan mai atal troseddu oedd y dewis rhatach, gofynnwyd i Gomisiynydd yr Heddlu a Throseddu a fyddai'n ystyried cyfrannu at uwchraddio a chynnal adnoddau teledu cylch cyfyng yr awdurdod? Nodwyd bod Comisiynydd yr Heddlu a Throseddu wedi cytuno i wneud hyn yng ngogledd Cymru. Mewn ymateb, dywedodd Comisiynydd yr Heddlu a Throseddu ei fod yn edrych ar ffyrdd o gydweithio wrth symud ymlaen.
- Ceisiwyd sicrwydd y byddai pob ethnigrwydd yn derbyn yr un gwasanaeth gan yr heddlu. Yn benodol, trafodwyd y digwyddiad diweddar yn Rhondda Cynon Taf a nododd yr Aelodau fod Gwasanaeth Erlyn y Goron wedi cynnal ymchwiliad cynhwysfawr i amgylchiadau'r achos.
- Mynegodd yr Aelodau bryder ynghylch yr effaith y byddai ymdrin â phethau megis ecsbloetio plant yn ei chael ar swyddogion yr heddlu a'r rhai sy'n ymdrin â galwadau ac fe'u sicrhawyd fod mesurau ar waith i gefnogi staff.
- Mynegwyd pryder ynghylch y gostyngiad yn nifer yr unedau heddlu symudol sy'n patrolio'r traffyrdd. Dywedodd Comisiynydd yr Heddlu a Throseddu y byddai angen edrych ar adnoddau, gan eu bod yn swyddi arbenigol iawn.
- Gofynnodd yr Aelodau am adborth ar gyflwyno'r rhaglen Camau Cynnar gyda'n Gilydd yng Nghastell-nedd Port Talbot a nodwyd bod hon yn fenter ar y cyd ag lechyd Cyhoeddus Cymru i ddeall goblygiadau profiadau niweidiol yn ystod plentyndod. Cyflwynwyd cynllun peilot ym Maesteg gyda chanlyniadau cadarnhaol.

Yna diolchodd y Maer iddynt am eu presenoldeb yng nghyfarfod heddiw a gwnaethant adael y cyfarfod.

4. **DERBYN DATGANIAD GAN AELOD Y CABINET DROS DDIOGELWCH CYMUNEDOL A DIOGELU'R CYHOEDD AR YR ISAFBRIS UNED AM ALCOHOL**

PENDERFYNWYD: Nodi'r datganiad a wnaed gan aelod y cabinet dros Ddiogelwch Cymunedol a Diogelu'r Cyhoedd ar isafbris uned am alcohol.

5. **EITEMAU BRYD**

Oherwydd yr angen i ymdrin yn awr â'r materion a gynhwysir yng Nghofnodion 7 ac 8 isod, cytunodd y Maer y gellid eu trafod yng

nghyfarfod heddiw fel eitemau brys yn unol ag Adran 100B (4) (b) o Ddeddf Llywodraeth Leol 1972.

Rheswm:

Oherwydd yr elfen amser.

6. **STORM DENNIS**

Gwnaeth y Dirprwy Arweinydd ac Aelod y Cabinet dros Strydlun a Pheirianeg ddatganiad mewn perthynas â'r difrod a achoswyd gan Storm Dennis.

Diolchodd eto i staff yr awdurdod, asiantaethau eraill a'r gwasanaethau brys am eu hymdrechion. Nododd y cyngor fanylion y gwaith sy'n mynd rhagddo ar hyn o bryd i gynorthwyo'r rhai yr effeithiwyd arnynt ynghyd â gwaith i ddod o hyd i ffordd ymlaen, gydag asiantaethau eraill, er mwyn lleihau'r tebygolrwydd o hyn yn digwydd eto yn y dyfodol.

Nodwyd mai oddeutu £500k oedd cost y gwaith glanhau hyd yma, ac nid oedd gwaith atgyweirio i'r isadeileddau yr effeithiwyd arnynt wedi'i fesur eto. Yn dilyn cyhoeddiadau Prif Weinidog Llywodraeth Cymru, rhoddwyd ymagweddau ar waith i sicrhau cyllid i dalu costau'r gwaith brys.

7. **Newidiadau i Aelodaeth y Pwyllgor Personél**

PENDERFYNWYD:Am y rhesymau a amlinellwyd ar lafar yn y cyfarfod, bydd y Cynghorydd D Cawsey yn cymryd lle'r Cynghorydd S Paddison ar y Pwyllgor Personél a chaiff y Cynghorydd D Cawsey ei benodi'n Is-gadeirydd.

CHAIRPERSON